

Osnova výuky českého jazyka

Cíl: Žáci mají zvládnuto učivo o stavbě slova

Nové učivo: žádné (opakování a prohloubení učiva 4. a 5. třídy)

Opakování: kořen, předpona, přípona, slova příbuzná a jejich odvozování, souhláskové změny – zdvojené souhlásky, přídavná jména odvozená příponou –ský, předpony a předložky

Učební materiály: učebnice čj str. 74 – 76, pracovní sešit str. 11, 16, 17

<https://skolakov.eu/cesky-jazyk/4-trida/stavba-slova/policejni-hlidka/cviceni1.htm>

<https://skolakov.eu/cesky-jazyk/4-trida/stavba-slova/prace-na-silnici/cviceni1.htm>

<https://skolakov.eu/cesky-jazyk/4-trida/stavba-slova/koren-predpona-pripona-vyhledavani/cviceni.html>

<https://skolakov.eu/cesky-jazyk/4-trida/stavba-slova/krizovky/krizovky1.htm>

<https://skolakov.eu/cesky-jazyk/4-trida/stavba-slova/pravopisny-trenazer-predpony-obv/vyber.htm>

<https://skolakov.eu/cesky-jazyk-5-trida/zdvojene-souhlasky>

<http://pataci.wz.sk/articles/zdvojene-souhlasky>

Okopírujte si následující materiály.

Pondělí 18.1.

Práce s textem

RENASANČNÍ MÓDA

Vesničané se v 16. století většinou oblékali podobně jako jejich předci - jednoduše, pohodlně a účelně.

Oděv je měl především chránit a nepřekážet při práci.

Na módní vymoženosti obvykle neměli peníze ani pomyslení.

Neplatilo to ale vždy!

Marnivost pronikla už i na vesnici a bohatí venkované se někdy šňořili, až to vzbudilo nevoli!

Vzorem jim byli lidé urození a bohatí.

Ti se strojili do nádherných šatů ze vzácných látek (brokátu, sametu, hedvábí), nákladně zdobených vyšíváním či perlami.

Oblíbili si řadu novinek.

Konečně začali nosit spodní prádlo, tedy zatím jen spodní košili.

Její okraje nechávali ozdobně vyčnívat ze svrchního oděvu kolem krku a zápěstí.

Ženy si přes košili oblékaly dvě sukně, obyčejnou spodní a zdobenou, širokou vrchní.

Módním hitem se stalo okružní, tuhý škrobený límeček, který se uvazoval kolem krku.

Často byl tak velký, že potřeboval zvláštní podpěru.

Moderní byly i rukávy, které měly látku na několika místech prostřiženou tak, aby dírami prosvítala podšívka či košile.

Muži začali nosit skutečné kalhoty, zatím krátké a silně vycpané.

Na nohy se obouvaly nízké, široce zaoblené střevíce z kůže.

Proti chladu chránil muže i ženy pláštík či teplý kožich.

Dámy v zimě s oblibou nosily teploučkový rukávník, do nějž schovávaly ruce.

I když oblečení šlechticů vypadá krásně, za to dnešní bys ho asi nevyměnil.

Šaty byly těsné, tuhé a těžké.

A představ si, že v lepších rodinách se takto nepohodlně musely oblékat i malé děti! Bohatí měšťané rádi napodobovali šlechtice, a to i v oblékání.

Jejich oděv se skládal ze stejných částí, byl ale mnohem jednodušší. Vyráběl méně luxusních látek a také výzdoba se šlechtickým šatům nemohla rovnat.

Řada obyvatel měst už měla dvojí oblečení - jedno obyčejné, na práci, a druhé pěknější, určené pro slavnostní chvíle

1. Vyber všechna synonyma ke slovu ŠŇORIT SE: krášlit se, šít si oblečení, fintit se, zdobit se, nakupovat si, oblékat se
2. Označ v textu, kdo byl pro venkovany v oblékání vzorem.
3. Vyber, co znamená: až to vzbudilo nevoli!
  - a. Ostatní lidé byli pohoršeni.
  - b. Lidé v oděvu chodili volit.
  - c. Všem se to líbilo.
4. Co začali lidé v 16. století konečně nosit?

Vyber, jen ty informace, které jsou pravdivé:

- Obyvatelé měst měli dva druhy oblečení.
- Lidé nechávali vyčnívat okraje spodní košile z pod oblečení.
- Bohatí lidé se strojili do šatů z brokátu, sametu a hedvábí.
- V lepších rodinách se oblékaly děti stejně jako dospělí.
- Okružní se uvazovalo kolem rukávů.
- Všichni vesničané měli dost peněz na luxusní oblečení.
- Lidé se v 16. století oblékali pohodlně.

Stavba slova a jejich vznik

1. Z každé dvojice vyberte slovo s předponou a запиšte ho do křížovky. Povězte, jestli víte, co nebo kdo, je slovo z tajenky?

dolík – dopis

uzávěr – umělec

dotaz – domov

zrak – zjev

okurka – obklad

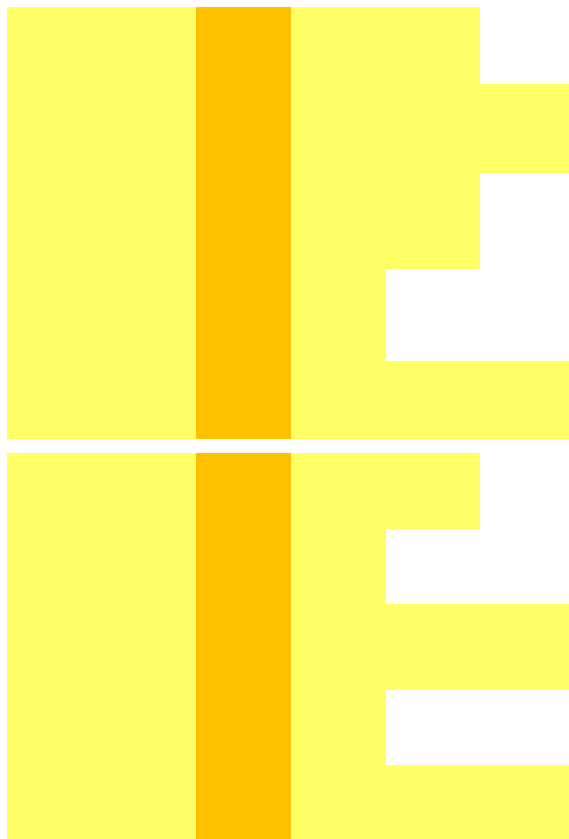
sever – sešit

úhoř – účes

domluv – domeček

vlít – vlas

pouzdro - poklek

2. Ze slov *kolotoč, přidat, násypka, SAZKA, vodovod, ČEDOK, nadhled, VIP, trojúhelník, autoškola, úpal, bezzubá, SMS a větrolam* vypište slova vzniklá

Odvozením _____

a) Skládáním _____

_____

b) Zkracováním = zkratky

---

3. Najdi slovo, které mezi příbuzná slova na řádku nepatří. Pokud na řádek nepatří, škrtni ho.

výchova, chovatel, chování, chození, chovanec, chuva, pochovat

rybářka, rychtář, rybina, rybička, rybolov, rybka, rybník

posluhovat, naslouchat, slýcháme, sluch, poslušný, odposlech, neslyší

květina, klukovský, odkvétající, okvěti, kvete, neodkvetlé, květinové

4. Oprav kamarádovi jeho domácí úkol.

Co sem dělal dnes po škole?

Oběhl jsem nakole celé hřiště, ale pak jsem už musel domů. Tátovo auto stálo na vjesdu a vůně bramboráků se linula celým domem. Rozuřil jsem rodiče, protože jsem nevěděl, co mám za úkol. A tak jsem za volal Petrovi. Po večeři jsem se na chvíli začetl a v devět hodin jsem usínal ve své posteli.

Úterý 19.1.

be ubá stařenka, ro pustná polévka, ro hlasový program, oči se dítěti ro

šířily,

be drátový telefon, ro sypaný cukr, učitel se ro lobil, be nohé zvíře, be

práví,

be vadný oblek, be tvará hmota, ro uřený býk, ro epnutý kabát, be
radný cizinec

kámen	<input type="text"/>	nevina	<input type="text"/>
den	<input type="text"/>	vrána	<input type="text"/>
cena	<input type="text"/>	klokan	<input type="text"/>
prkno	<input type="text"/>	tuleň	<input type="text"/>
týden	<input type="text"/>	obrana	<input type="text"/>

Z podstatných jmen v závorkách utvořte přídavná jména.

(kočka)	<input type="text"/>	mňoukání
(havran)	<input type="text"/>	krákání
(rostlina)	<input type="text"/>	tuk
(ráno)	<input type="text"/>	čaj
(jeskyně)	<input type="text"/>	malba
(vůně)	<input type="text"/>	olej
(bezpečí)	<input type="text"/>	přístav
(cena)	<input type="text"/>	zkušenost
(voda)	<input type="text"/>	nádrž
(víno)	<input type="text"/>	réva

Doplňte souhlásku nebo zdvojené souhlásky.

rodi <input type="text"/> ý	o <input type="text"/> aný	ro <input type="text"/> sypané	pů <input type="text"/> itr piva
tule <input type="text"/> í	po <input type="text"/> mínka	be <input type="text"/> vadný	mamin <input type="text"/> ina náruč
de <input type="text"/> í	o <input type="text"/> íl	ro <input type="text"/> lobení	mě <input type="text"/> é křeslo
nepovi <input type="text"/> ý	po <input type="text"/> íl	ro <input type="text"/> čilený	vy <input type="text"/> í výplata

jel [□] í	o [□] krojit	be [□] nohá	nejti [□] í šepot
poštov [□] í	o [□] ělit	ro [□] ářený	nejvy [□] í strom
jme [□] ý	o [□] echnout	v [□] tyčená	černo [□] tí domorodci
ce [□] ík	o [□] táhnout	v [□] létl	ne [□] chladnější
de [□] ík	na [□] bytečný	be [□] ubý	jednodu [□] e vyřešit

Zkontrolovat

středa 20.1. Jádro v pe[□]e nebylo zralé.

Vypil pů[□]itr mléka.

Petr je dnes ne[□]istý.

Papoušek vyletěl z kle[□]e.

V řece se pod kameny skrývali ra[□]i.

Nad mořem létali bílí ra[□]i.

Po[□]aní se vzbouřili proti pánovi.

Útočníci prolomili obra[□]ý val.

Ta žena byla nevi[□]á.

Na paloučku tančila lesní pa[□]a.

O[□]ělíme jablka od hrušek.

Na zájezd k moři byla sezo[□]í sleva.

Spím na mě[□]ém polštáři.

V továrně pracoval výko[□]ý stroj.

Z vo[ ]ých bylin se připravuje byli[ ]ý čaj.

Časopis Květy je týde[ ]ík.

Noviny vycházejí většinou jako de[ ]ík.

Hutník ro[ ]taval železo a zhotovil o[ ]litek.

Ptáci na větvi se ro[ ]ezpívali a poté se ro[ ]létli do dáli.

Nové kame[ ]é schodiště vedoucí do budovy školy vyrobili kame[ ]íci.

Na českých vi[ ]icích byla vysázena francouzská vi[ ]á réva.

VÝZNAM SLOV

Čtvrtek 21.1.

Označ písmeno řádku, za kterým následuje správné řešení.

1. V které řadě slov je slovo, jež tam významem nepatří?
  - a) jablko, švestka, hruška, pomeranč, banán
  - b) pes, kočka, kráva, kůň, koza
  - c) jabloň, bříza, borovice, kukuřice, smrk
  - d) maceška, fialka, růže, pampeliška, leknín
2. Slova protikladná nejsou:
  - a) starý – mladý
  - b) starý – nový
  - c) vysoký – nízký
  - d) vysoký – hluboký
3. V kterém řádku nejsou jen slova významem souřadná?
  - a) vrána, havran, pták, orel
  - b) vrána, havran, orel, husa
  - c) havran, kachna, husa, labuť
  - d) krůta, slepice, kachna, husa
4. V kterém řádku jsou všechna slova podřazená slovu *nábytek*?
  - a) skříň, židle, stůl, lustr
  - b) skříň, židle, stůl, lampa,

- c) skříň, židle, stůl, křeslo
- d) skříň, židle, stůl, koberec

5. Slova souznačná nejsou:

- a) chlapec – kluk
- b) dívka – děvče
- c) běžet – utíkat
- d) klobouk – čepice

6. Na kterém řádku jsou jen slova spisovná?

- a) láhev, zátka
- b) flaška, zátka
- c) láhev, špunt
- d) flaška, špunt

7. Slovo citově zabarvené není:

- a) maminka
- b) mamka

STAVBA SLOVA - pracovní list č.1 1.

Doplňte předpony a vhodné podstatné jméno: ___padkový _____

___kutálené _____pažené _____měrná

_____pečený _____stojný

_____klizený _____kvetlé

_____svícená _____pracný

_____

2. Ke slovesům doplňte předpony a vysvětlete, jak se liší význam sloves s různými předponami: ___

___skočila ___sadit ___čítali _____stihl ___loví ___barvila _____

_____

3. Doplňte chybějící přípony a koncovky: Koloseum Řím ___ Koloseum je jednou z nejznám _____

staveb na světě. Obyvatelé starověk _____ města ho využívali jako děj _____ gladiátor _____ her a

zápasů otroků se zvířaty. V Koloseu se dokonce mohly odehrávat námoř ___ bitvy, protože celou

arénu bylo možno během několika minut zaplavit vodou. Větš _____ těchto her a bojů byla plna násilí a

hynuly při nich spousty lidí a zvířat. Koloseum má ováln_____ půdorys, výšku 48 metrů a je postav_____ z kamene a mramoru. Stěny byly posíl_____ cihlami, betonem a kov_____ konstrukcí. V podzemí byly chodby a míst_____ vyhráz_____ věžňům, otrokům a zvířatům. Zakroužkujte, kde jste doplnili pouze koncovku?

4. Proveďte rozbor následujících slov: letenka, lanovka, bezbolestný, polepšovna, výpravčímu, dobojovat, nálepky